

WOLFSKEEL D. W. 1989. *Veranderingen in de Nederlandse Avifauna*. 124 p. Uitgave van de VWG Tringa te Schagen. Te bestellen door overmaking van f8,50 op postbank 4181778 ten name van VWG Tringa te Schagen onder vermelding van "Ecoverslag 13".

In 1970 publiceerde de Commissie voor de Nederlandse Avifauna de tweede, bijgewerkte druk van de *Avifauna van Nederland*. In deze systematische lijst werden alle soorten genoemd die op dat moment op de Nederlandse lijst stonden. Van de dwaalgasten werden alle gevallen opgesomd, terwijl van de meer algemene broed- en trekvogels aantalsschattingen werden gegeven. Na 1970 is de kennis over de Nederlandse avifauna enorm toegenomen. Na een aanzet in Limburg (1965) en Noord-Brabant (1968) volgden grote, gebiedsdekkende inventarisaties in o.a. Midden-Nederland (1971), de Randstad (1981) en Drenthe (1982). De oprichting van Sovon leidde tot publicaties als de *Atlas van de Nederlandse Broedvogels* (1979) en de *Atlas van de Nederlandse Vogels* (1987). Verder kreeg het onderzoek naar het voorkomen van trekvogels nieuwe impulsen door de activiteiten van de Club van Zeetrekwaarnemers en de Landelijke Werkgroep Vogeltrekten. Het reilen en zeilen van de algemene soorten werd beter bekend door de monitoringprojecten van Sovon, terwijl de registratie en de herkenning van bijzondere soorten een ongekende vlucht nam onder invloed van de Dutch Birding Association.

Tot voor kort werden nauwelijks pogingen ondernomen om de enorme hoeveelheid nieuwe kennis overzichtelijk samen te vatten. De discussie beperkte zich vooral tot het al of niet toelaten van nieuwe soorten tot de Nederlandse lijst en het schrappen van gevallen die vroeger wel de toets der kritiek konden doorstaan. De voorlopige stand van zaken werd gepubliceerd in de *Lijst van Europese broedvogels, inclusief de Nederlandse vogellijst* (Voous 1980), direct gevolgd door de afwijkende *Dutch Birding Association Checklist* (Oreel 1980). Nadat een vrijwel geheel vernieuwde Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna, nu onder verantwoordelijkheid van NOU en DBA, de lijst grondig gesaneerd had, kwam de *Lijst van Nederlandse Vogelsoorten* (van den Berg 1989) tot stand. Het is de bedoeling dat deze lijst, waarin van elke vogelsoort summere informatie over status en verspreiding is te vinden, elk jaar wordt bijgewerkt.

In het hier besproken rapport wordt een pleidooi gehouden voor het verschijnen van een derde *Avifauna van Nederland*. Het rapport wil bovendien een aanzet geven om tot zo'n nieuwe avifauna te komen. De auteur is daarbij niet over één nacht ijs gegaan. Het rapport vormt een goed overzicht van wat er de afgelopen vijftien jaar op avifaunistisch gebied gepubliceerd is. Bij de dwaalgasten is de informatie uit Dutch Birding en de lijst van Van den Berg goed verwerkt. Bij de minder zeldzame vogels wordt nogal eens veel ruimte uitgetrokken voor het citeren van aantalsschattingen uit *Zien is kennen!* (1953) en verschillende drukken van de *Vogelgids*. Deze informatie doet soms wat anekdotisch aan. In het beste geval geven deze citaten aan hoeveel (hoe weinig) men op dat moment wist. Voor het aangeven van veranderingen in de Neder-

landse Avifauna zijn ze evenwel nauwelijks geschikt. Het vergelijken van de aantalsopgaven uit de beide Sovon-atlassen gaf al grote problemen (*Limosa* 61: 151-162). In veel gevallen is door het ontbreken van vergelijkbare gegevens gewoon niet aan te geven of een bepaalde soort voor- of achteruit is gegaan. In dit rapport worden de moeilijkheden bij het vergelijken van literatuuropgaven niet steeds onderkend. Hierdoor worden soms wat te gemakkelijk bepaalde conclusies getrokken. Indien er iets gepubliceerd is over toe- of afname, wordt hierover in het algemeen wel iets gezegd. Ook de mogelijke oorzaken worden genoemd.

Dit dertiende verslag van de VWG Tringa verdient een ruimere verspreiding dan de meeste andere verslagen die tot nu werden uitgebracht en die bijna allemaal op Noord-Holland betrekking hadden. Iedereen met een interesse die verder gaat dan de vraag of een bepaalde soort wel of niet op de Nederlandse lijst staat, zal in dit verslag veel wetenswaardigheden vinden. Ook geeft het verslag een goed beeld van de problemen die verbonden zijn aan het opstellen van een avifaunistische lijst. Nu maar hopen dat spoedig een commissie aan het werk zal gaan om de derde Avifauna van Nederland voor te bereiden. Die commissie zou naast het hier besproken verslag ook eens moeten kijken naar het letterlijk voorbeeldige boek dat de Zweden in 1990 uitgaven. Deze tweede, herziene druk van de Zweedse avifauna (Risberg L. 1990. *Sverges fåglar*) is nog steeds onovertroffen voor wat betreft de hoeveelheid gegevens over algemene en zeldzame vogels en de presentatie daarvan in een aantrekkelijk boek. — *Jelle van Dijk*

MIDDENDORP B. 1990. *Gekleurde Aalscholvers en zwanen in de Buiten- en Hengforderwaarden gedurende 1983-88*. B. Middendorp, Fokkingshof 7, 7433 EN Schalkhaar. 79 p. + bijlagen.

Nu er naast de conventionele metalen ringen ook een scala aan kleurmerken wordt gebruikt, is het aflezen van ringen de laatste jaren voor een groot aantal vogelaars bijna een sportieve bezigheid geworden. Dit rapport is een produkt hiervan. Het behandelt de resultaten van aflezingen van Aalscholvers en zwanen in de Buiten- en Hengforderwaarden, gelegen langs de IJssel bij Wijhe en Olst (Ov). Op beide plaatsen is vrij recent een kleine kolonie Aalscholvers (in 1988 twaalf resp. 70 broedparen) ontstaan. Het vaststellen van de herkomst en de verblijftijd van Aalscholvers in beide gebieden was de belangrijkste doelstelling van de studie. Het rapport is daarnaast ook bedoeld als motivatie voor aspirant-ringlezers. In dit kader moet ook de minitieuze beschrijving van de gevolgde werkwijze worden gezien. Voor sommige details hoef je echter niet een dergelijk rapport te lezen.

Van de besproken soorten krijgen Aalscholver en Knobbelzwaan de meeste aandacht, al is het aantal waarnemingen maar klein. Van Wilde en Kleine Zwaan zijn slechts enkele waarnemingen gedaan. Ook opgenomen zijn vondsten van twee Kokmeeuwen en de waarneming van een gemerkte Bruine Kiekendief. Bij de meeste soorten worden de belangrijkste ringprojecten aangegeven. Bij Aalscholver en Knobbelzwaan wordt ook ingegaan

op de ontwikkeling van de lokale broedpopulatie en de broedbiologie. Bij de Aalscholver wordt hier het werk van medewerkers van het voormalig bureau Ecoland aangehaald. Uit literatuurbronnen wordt enige achtergrondinformatie verstrekt van ringonderzoek dat is gedaan. In een tweetal bijlagen worden nog eens alle aflezingen van Aalscholvers en Knobbelzwanen opgesomd, maar dan aangevuld met recente waarnemingen en waarnemingen van andere plaatsen langs de IJssel.

De resultaten bestaan uit tabellen waarin de ringgegevens en alle overige bekende waarnemingen van het desbetreffende individu staan vermeld. De beschrijving ervan is sterk anekdotisch van opzet en soms wel wat aan de uitgebreide kant. Aalscholvers werden voornamelijk buiten de broedtijd afgelezen en bleken voor 70% van Deense origine te zijn. De overige 30% was afkomstig uit

de Oostvaardersplassen, waarbij van één van deze vogels een broedpoging werd vastgesteld. Een aantal individuen vertoonde enige mate van plaatstrouw; een verschijnsel dat uit veel ringprojecten naar voren komt. Knobbelzwanen werden het gehele jaar gezien en waren voornamelijk van lokale herkomst. Een ander belangrijk deel was afkomstig uit de provincie Groningen. Dit reflecteert echter meer de activiteiten van ringers dan de werkelijke herkomst van de zwanen. Een deel van de niet-broedende zwanen en niet-succesvolle broedvogels maakte in de zomer de slagpenrui door op het IJsselmeer. De overige behandelde soorten zijn zo weinig waargenomen dat er weinig zinnigs over te zeggen valt. Wel wordt duidelijk dat de IJsseluiterwaarden een belangrijke pleisterplaats voor Kleine Zwanen kunnen vormen. — *Kees Koffijberg*

Aalscholver, april 1987, Naardermeer (Hans Gebuis). *Cormorant* *Phalacrocorax carbo sinensis*.